

jistého důchodu, což se může státi zřízením některého práva věcného (vlastnického, zástavního, služebnosti, práva požívacího), jehož výkon odpovídati musí důchodu, který má býti zajištěn. Při tom se vyhledává, aby důchod byl jistý, aby totiž předmět ku pojištění jeho sloužící poskytoval jistotu pupilární (22. kus l. nař. pro voj. z r. 1887). (Bližší ve čl. Sňatky vojínů.)

Káznice (nucené pracovny, polepšovací ústavy, útulny pro opuštěnou a zanedbanou mládež) jsou ústavy zřízené pro osoby opětovně trestané a vůbec zanedbané za tím účelem, aby tam uvykly spořádanému způsobu života a práci. Význam těchto ústavů pro lidskou společnost byl teprve v novější době oceněn. Jsou pak tyto ústavy buď veřejné neb soukromé dle toho, kdo je založil a náklad na udržování jich nese. Mezi veřejnými sluší lišiti ústavy zemí, okresem neb obcí založené. Do ústavů veřejných přijímají se osoby tam patřící bez ohledu na jich bydliště nebo příslušnost. Při zařizování těchto ústavů dlužno hleděti ku věku, jakož i ku předešlému způsobu života chovancův. Myšlenka zřízení káznic má původ svůj ve zkušenosti nabyté o tvrdošijných a nepolepšitelných trestancích. Byloť totiž zjištěno, že výchovávací prostředky v trestnicích zavedené s účelem svým, t. j. napravením trestancův z větší části se mijejí a že veliká většina trestanců, sotva že kobky žalární opustila, nových zločinů se dopouští. O ústavech pro tyto nepolepšitelné zločince zřízených nelze tudíž říci, že prvotním zřetelem při jich zřízení byla lidumilnost, ku vlastnímu prospěchu nešťastníkův, jimž nevyzpytatelný osud a tajemná moc přírody náklonost ku zlému do srdce vložily, směřující; byla to spíše odůvodněná ochrana lidské společnosti proti zbůjníkům platného řádu společenského, kteří takto mají býti učiněni neškodnými.

Jiný účel sledují t. zv. polepšovací ústavy pro mladistvé zločince. Ústavy tyto zasazují se o polepšení mladistvých osob různých trestních provinění se dopustivších se zdárným výsledkem. Zařízení těchto ústavů musí býti tak upraveno, aby osobám tam chovaným vštípena byla láska ku spořádanému způsobu života. Prostředky, jimiž toho docíliti lze, jest zaměstnání pracemi přirozeným schopnostem chovancův odpovídajícími a vyučování těm předmětům, kteréž by na další zdárný vývoj jich vliv míti mohly a jim trvalý prospěch materiálního zaopatření v budoucnosti přinesly. S prospěchem vyučuje se v takových ústavech různým řemeslným pracím, které jsou způsobilé, aby chovanci po opuštění ústavu jimi řádně se uživil, jako řemeslu krejčovskému, obuvnickému, knihařskému, soustružnickému, různým pracím při zaměstnání polním, opatrování dobytka atd.

S politováním dlužno uvést, že počet těchto ústavů nevyhovuje hlásící se potřebě. Příčinou tohoto kormutlivého zjevu jest nedostatečné zákonodárství. Říšský zákon ze dne 24. května 1885 č. 90 ř. z. ukládá povinnost zřízení a vydržování těchto ústavů zemím, při čemž stát se zavazuje pouze ku částečné podpoře. Přirozeným důsledkem toho jest, že tyto samosprávné korporace povinnosti té různými cestami hledí se zbaviti a to tím spíše, čím více se uznává zřizování káznic a polepšovacích ústavů za úkol státu náležející.

Zde dlužno zmíniti se o výnosu ministerstva spravedlnosti ze dne 10. listopadu 1893 č. 19.462, který péči o nezletilé osoby a jmenovitě mladistvé zločince soudům na paměť uvozuje a jim nařizuje tam, kde větší

nebezpečí hrozí, nad tím bdíti, aby takové osoby polepšovacím ústavům k napravení byly odevzdány.

Ku znázornění, jakým podílem mladistvé osoby na různých trestních proviněních podíl běřou, uvádíme tuto zajímavý přehled vzatý z díla prof. Zuckra »O zacházení se zločinnou a zanedbanou mládeží«.

O z n a č e n í z l o č i n u	Počet osob odsouzených pro vedle uvedený zločin od roku 1862 do roku 1889		
	vůbec	Z těch bylo osob ve stáří od 15 do 20 let absolutní číslice	% všech odsouze- ných
Zneužití úřední moci a svádění k tomu (§§ 101—105)	325	9	2·8
Rušení náboženství (§ 122)	824	38	4·6
Urážka majestátu a členů cis. domu (§§ 63, 64)	2544	158	6·2
Nebezpečné vyhrožování	7180	582	8·1
Padělání veřejných úvěrních papírů (§§ 106 až 117)	93	8	8·6
Násilné zakročení nebo nebezpečné vy- hrožování vůči vrchnostenským osobám při úředním jednání (§ 81)	13322	1172	8·8
Zpronevěra (§ 181)	5101	450	8·8
Podvod (§ 197)	21418	2067	9·6
Vražda (§§ 134—138)	1174	132	11·2
Vyhnání plodu (§§ 144—148)	275	32	11·6
Únos (§ 96)	187	23	12·3
Utrhání na cti (§ 209)	1372	173	12·6
Veřejné násilí a vydírání (§ 98)	3242	4·2	13·0
Těžké ublížení na těle (§§ 152—157)	37186	4843	13·0
Zabití (§§ 140—143)	1899	275	14·5
Velezrada (§§ 58—61)	59	9	15·2
Povstání, vzbouření, rušení veř. pořádku (§ 65)	55	9	16·3
Žhářství (§§ 166—170)	1798	295	16·4
Násilné vniknutí do cizího nemovitého ma- jetku (§ 83)	1625	268	16·5
Vražda dítěte (§ 139)	894	158	17·7
Odložení dítěte (§§ 149—151)	248	45	18·1
Padělání mince (§§ 118—121)	315	60	19·0
Zlomyslné poškození cizího majetku (§ 85 a) b)	3347	657	19·6
Loupež (§§ 190—196)	1190	291	24·4
Krádež a účastenství (§ 171)	125355	28379	22·6
Nedovolené omezení osobní svobody (§ 93)	831	190	22·8
Násilné smilstvo, prznění a rozšiřování smilstva (§§ 125—133)	6087	1840	30·2
Zlomyslné poškození částí železnic (§ 85 c)	251	76	30·2
Zlomyslná jednání a opominutí za zvláště nebezpečných okolností (§ 87)	238	90	37·8
Zlomyslné poškození neb přerušení stát- ního telegrafu (§ 89)	41	22	53·6

Připočte-li se k těmto číslicím ještě počet zločinů mladistvými osobami spáchaných, které k úřední vědomosti nepronikly, shledáme, že procento zločinů osobami mladistvými spáchaných jest tak veliké, že jest nejvýš nutno, aby společnost lidská o jeho snížení způsobem shora zmíněným se zasazovala.

Osnova nového trestního zákona obsahuje řadu ustanovení, která v tomto směru jistý pokrok značí. Tak stanoví § 60.: Ustanovení trestního zákona netýkají se oněch nedospělých osob, které při spáchání deliktu 12. rok věku svého nepřekročily. Má-li však takový delikt objektivní povahu zločinu neb přečinu, může úřad bezpečnostní rodičům neb jiným osobám naříditi náležité potrestání vinníkův a po případě za souhlasu poručenského neb opatrovnického úřadu i další vychování takových osob svěřiti polepšovacímu ústavu. Opatrování v ústavě nemá však trvati déle než do 18. roku.

Zákon ze dne 24. května 1885 č. 90 ř. z. obsahuje různá ustanovení ohledně zřízení a vydržování jak nucených pracoven, tak i polepšovacích ústavů.

1. Nucené pracovny.

a) Zřízení. Jak již bylo podotčeno, jest zřízení těchto ústavů povinností země, při čemž může se i více zemí spojit ku zřízení společného ústavu. Náklad se zařízením a vydržováním jich spojený nese korporace, která ústav založila, tedy vedle země též okres neb obec. Povinností státu jest pouze k nákladům toho druhu přispívati potud, pokud toho nutnost neb účelnost vyžaduje. Nebylo-li by v některé zemi takového ústavu vůbec, aneb kdyby ústavy potřebě nestačily, mohou osoby tam patřící odevzdány býti do ústavů jiné země, ovšem na útraty té země, kde se nalézá domovská obec chovancova. (§§ 1, 2, 3, 5 cit. zák.)

b) Podmínky přijetí. K odevzdání do káznice jsou způsobilými ony osoby, ohledně jichž na základě platných zákonných ustanovení byla soudem vyslovena přípustnost takového odevzdání. Následující osoby nemohou býti do káznice přijaty: Osoby duševně choré (blbci, šilenci), osoby stížené nakažlivými nemocmi, pokud nebyly vyhojeny, kojenci, ženy těhotné a konečně také osoby, jichž ani k nejjednodušším pracem užiti nelze. (§ 6.)

c) Příslušnost a řízení. Výkon soudního nálezu ohledně odevzdání do káznice spadá v obor působnosti zemských politických úřadů; o každém jednotlivém případě rozhodne zvláštní komise, skládající se ze zástupců tohoto úřadu a nejméně jednoho zástupce zemského výboru, kterému ovšem též hlas přísluší.

Jedná-li se o ústav obecní neb okresní, jest zemský politický úřad oprávněn rozhodnutí toto vznést na okresní politický úřad, kde se utvoří podobná smíšená komise s jedním aspoň zástupcem samosprávného orgánu.

Působnost těchto komisí vztahuje se bez ohledu ku příslušnosti na všechny osoby, ohledně jichž soud v zemi se nalézající uznal, aby po přestálém trestu byly dány do káznice. O usnesení této komise dlužno zpravit výbor té země, kde káranec má právo domovské. Soudy pak mají povinnost o nálezu ohledně dání do káznice zpravit onen okresní politický úřad, v jehož obvodu soud zprávu podávající se nalézá. Nastoupil-li odsouzený svůj trest, stačí k tomuto sdělení, které se má státi bezodkladně, jestliže odsouzený se vzdal práva odvolacího, pouhé zaslání návštěvní tabulky

(Auskunftstabelle). (§ 36 nař. ze dne 19. listopadu 1873 č. 152 ř. z. a výn. min. sprav. ze dne 22. prosince 1882 č. 19.540.)

Z rozhodnutí komise při zemském politickém úřadě, která rozhoduje o odvoláních z usnesení komisí při okresních politických úřadech, nelze se odvolati (§§ 5, 6, 7).

d) Trvání pobytu v káznici. Shora zmíněná komise usnází se o propuštění káránců z káznic, při čemž však jest obmezena zákonem, který delší pobyt než 3 roky nepřipouští. Byl-li káranec před uplynutím 3 roků propuštěn a ukáže-li se později, že se nepolepšil, může řečená komise naříditi další pobyt v káznici po čas do lhůty tříleté zbývající (§ 9.).

e) Vnitřní zařízení upraveno jest stanovami a domácím řádem státní správou schváleným. Stanovy mají obsahovati ustanovení zejména o způsobu zaměstnání káránců, jich roztržďení, jakož i o tom, kdy jich může býti užito ku pracem mimo ústav. Ustanovení o jmenování přednosta a úředního personálu spadají v obor zákonodárství zamského.

2. Polepšovací ústavy.

A) Z veřejných ústavů toho druhu jmenovati sluší: Samostatný polepšovací ústav pro mladistvé kárance v Opatovicích u Pardubic; na Moravě: Polepšovací ústav zřízený při zemské káznici v Novém Jičíně a záchranný dům císaře Františka Josefa v Brně. Vedle těch jsou podobné ústavy v Eggenberku, Korneuburku a Wiener Neudorfu (v Dolních Rak.), Messendorfu, Lankovicích (ve Štýrsku) a v Lublani.

B) Ze soukromých polepšovacích ústavů nejznamenitější jsou: Útulek pro zanedbané hochy v Libni, založený městem Prahou, okresní vychovatelna zřízená okresem Král. Vinohrad, útulek pro zanedbané dívky nadaný manžely Olivovými a jiné v ostatních zemích předlitavských.

C) Zvláštní ustanovení zákonná. Pro osoby, které 18. rok věku svého ještě nepřekročily, mají se zříditi, pokud jsou tu zákonné podmínky chování jich v káznici, zvláštní polepšovací ústavy. Povinnost ku zřízení a vydržování těchto ústavů náleží rovněž zemím. Při zařízení jich má se pečovati o morální a náboženské vychování chovanců, jakož i o vyučování jich takovým pracem, kteréž hověje osobním schopnostem chovanců jsou způsobilé, aby jim po opuštění ústavu trvalé zaopatření poskytl. Pobyt v těchto ústavech má trvati tak dlouho, pokud účel toho vyžaduje, nikoli však přes 20. rok věku chovancův. Tam, kde zvláštních takovýchto ústavů není, mohou osoby pro polepšovací ústav kvalifikované, pokud 18. rok věku svého nepřekročily, dány býti do zvláštních, pro ně zřízených oddělení obyčejných káznic. Mimo zákonem stanovené případy nelze nikoho polepšovacímu ústavu odevzdati, vyjma onen případ, kde to úřad rodičům ohledně jich vlastních dětí povolí. V ostatním ohledu platí i pro tyto polepšovací ústavy zákonná ustanovení týkající se káznic. Nejvyšší policejní dohled nad veškerými druhy těchto ústavů vykonává stát svými orgány. (§§ 13, 14, 16, 17 cit. z.)

Klamání úřadů jest dle definice rakouského trestního zákona takové obelstění politických, nebo vůbec státních neb i obecních úřadů, kterým veřejný dohled se stěžuje.

I. Obelstění úřadu vzniklé udáním lživých okolností při trestním vyšetřování není zvláštním deliktem, nýbrž pouze přitěžující okolností (§§ 45 a 563 lit. m. tr. z.).